

University of Groningen

Werk, Werk, Werk

Vonk, Gijsbert

Published in:
UWV Magazine

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Final author's version (accepted by publisher, after peer review)

Publication date:
2017

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Vonk, G. (2017). Werk, Werk, Werk. *UWV Magazine*, 2017(2), 20-21.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Werk, werk, werk

Gijsbert Vonk

De mens is er om te werken: de vrije en de slaaf, de patriciër en de plebejer, de bakker en de slager, de dienstmaagd en de knecht, de joker en de dief, de dichter en de kastelein, Piet Paulusma en zelfs Henk Krol weten het. Allen zullen in het zweet des aanschijns hun brood eten totdat ze weer wederkeren in de aarde.

De boer ploegt en zijn ossen loeien: werk, werk, werk.

Een sombere collega zei laatst tegen mij dat het komt van de zondeval. Maar ook het Hof van Eden moest worden bebouwd en bewaard. Alleen deden Adam en Eva het naakt. En-ze schaamden- zich niet!

Ook Marx was helemaal voor de werkende mens. Hij meende dat de ene de arbeid van de andere niet aan zichzelf mag onderwerpen. Schaffen we de persoonlijke eigendom af, dan vervalt de mensheid niet in luiheid, meende Marx, het betekent alleen een einde aan de loonarbeid. Dat was wel even een streep door de rekening. Wel een *party spoiler*, die man.

Ook het sociaal beleid moet werken. Daar worden we dagelijks aan herinnerd: “naar een toekomst die werkt”, met “transities van werk naar werk” en met “werk en minder regels” en “werk gaat boven inkomen”, “Utrecht werkt aan werk”, “Almelo gaat voortvarend te werk”, “Overijssel werkt”, “Aanvalsplan werkgelegenheid Den Haag”, “Meerijstad zijn wij samen!” (uhh ...?).

Kortom, afgezien van een enkele dissonant, is het werk, werk en nog eens werk. Ook de sociale zekerheid moet werken: activeren, stimuleren, investeren, tegelijkertijd trampoline zijn én springplank.

Bij al deze aanmoedigingen zouden we bijna vergeten dat ze afkomstig zijn van officiële publieke instanties. Het zijn uitingen van overheidsbeleid. Daarbij wordt zo hard geschreeuwd, dat je er bijna argwanend van zou worden. Daar is ook aanleiding toe.

Het activeringsstreven legt een fundamenteel probleem bloot in onze verzorgingsstaat, namelijk dat van een toenemende tweedeling op de arbeidsmarkt. Deze ontstaat als gevolg van een afname van werkgelegenheid en van de kwaliteit van de arbeid voor lager opgeleiden. Als je een lage opleiding hebt, moet je laagbetaalde klussen doen zonder uitzicht op baanzekerheid. Werken moet lonen en vormt een hefboom naar een beter leven, maar helaas is dat is niet voor een ieder weggelegd.

Volgens het SCP zijn er twee groepen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt: de onzekere werkenden en de achterblijvers. De *onzekere werkenden* (14 procent) zijn gemiddeld opgeleid, maar zij hebben een laag inkomen en vaak een onzekere arbeidsmarktpositie of tijdelijk geen werk. Bij de *achterblijvers* (15 procent) gaat het om de mensen zonder werk en met een laag inkomen. Dit gaat niet alleen gepaard met financiële problemen, maar heeft ook duidelijk negatieve gevolgen voor het welbevinden in termen van geluksbeleving en gezondheid.

De preciaire arbeidsmarktpositie van lager opgeleiden plaatst het beleid voor een dilemma. Veel ruimte om zo maar de lonen omhoog te schroeven is er niet, althans zeker niet in de crisisjaren van

het afgelopen decennium. Tegelijkertijd is onder druk van de financiële crisis veel re-integratiegeld dat beschikbaar werd gesteld om mensen te helpen werk te vinden, wegbezuinigd.

Toch blijft het dogma van werk, werk en werk fier overeind staan. Het wordt steevast aangeroepen om het recht op uitkeringen te onderwerpen aan meer verplichtingen. Zij die niet aan de verplichtingen voldoen, krijgen te maken met steeds hogere sancties. Een baan vinden is een eigen verantwoordelijkheid en neem je die niet, dan moet je maar voelen. Op deze wijze is de utopie van de activeringsstaat is ras tempo afgegleden naar een dystopie van de repressieve verzorgingsstaat. Daniel Blake waart rond in de polder.

Activering is het gouden kalf waarvoor wij allen worden geacht deemoedig neer te knielen. En velen doen het met groot enthousiasme. Totdat we op een dag wakker worden en ontdekken wat voor prijs we voor het beleid hebben moeten betalen. Een vorm van sociale zekerheid waar we zelf geen beroep op willen doen omdat het geen perspectief biedt en ons neerdrukt. We laten dit vooral gebeuren met bijstandsgerechtigden (inclusief de nieuwe instroom van arbeidsgehandicapten) en WW-gerechtigden, traditioneel geen groepen die onmiddellijk de grootste gevoelens van solidariteit oproepen.

De Nederlandse uitkeringsgerechtigde is de paljas van de samenleving die met dwang of met allerlei plakmiddelen, al dan niet als verplicht vrijwilliger, aan het werk worden geholpen. Het is goed onder ogen te zien wat hiervan de gevolgen zijn. De dynamiek op de arbeidsmarkt is jaren lang een neerwaartse geweest. 30% van de hoger opgeleiden werkt inmiddels onder zijn of haar niveau; aan de onderkant van de arbeidsmarkt verdwijnen vaste banen en moeten werknemers concurreren met uitkeringsgerechtigden die weer onder dwang de arbeidsmarkt worden opgejaagd. Het gevolg is verdringing van de arbeid. De verhalen die we hierover kunnen horen in de media zijn meer dan anekdotisch. Ze leggen een structureel probleem bloot van vermenging van gesubsidieerde en betaalde arbeid en degeneratie van de arbeid.

Dankzij het doorzettingsvermogen van kamerlid Karabulut hebben we inmiddels een wetsvoorstel, dat verdringing moet tegengaan. Overheden die met een instelling, bedrijf of andere organisatie afspraken maken over de inzet van mensen met een uitkering, moeten eerst een toets toepassen of deze afspraken leiden tot verdringing van betaalde arbeid. Het voorstel werd met een bijeengeschraapte meerderheid van stemmen aangenomen in de tweede kamer. Prachtig om te lezen hoe de initiatiefneemster van het wetsvoorstel de pruttelende kritiek van de Raad van State systematisch pareert.

Maar het wetsvoorstel is niet genoeg. Willen we het probleem van de onderkant van de arbeidsmarkt aanpakken, dan moeten de oorzaken worden weggenomen. Wat te doen? Ik zeg: een drastische verhoging van het minimumloon, het scheppen van nuttige, volwaardige overheidsbanen en het omvormen van het bijstandstelsel tot een gegarandeerd minimuminkomen dat transities tussen werk en inactiviteit of werken in de loondienst en als zelfstandige op soepele wijze opvangt.

Misschien vindt u deze agenda radicaal. Maar het ging toch over werk, werk en werk? Of vindt u deze agenda duur? Denk dan aan de schade die wordt aangericht door politici die weten hoe ze garen kunnen spinnen uit de tweedeling in de samenleving.